

BİRİNCİ BASKIYA ÖNSÖZ

Kemal Gözler, *Bilimsel Yazma ve Yayınlama: Bir Stil Kılavuzu*, Bursa, Ekin, 2. Baskı, 2023, s.VII-X'dan alınmıştır (<https://www.anayasa.gen.tr/byy.htm>) (© K.Gözler, 2023).

Yıllardır pek çok kitap ve makale yazdım. Kitap ve makalelerin yazılması ve yayınlanması sürecinde pek çok sorunla karşılaştım. Keza çoğu araştırma görevlisi olan pek çok meslektaşımın aynı süreçte yaşadıkları sorunları dinledim. Diğer yandan kitaplarımın yayınlanması sürecinde yayıncı ve matbaacılarla da birlikte çalışma imkanım oldu. Kitaplarımın montajı, kalıp alınması, basılması, ciltlenmesi ve hatta kesilmesi aşamalarında zaman zaman matbaalarda bulundum ve bu işleri bizzat kontrol ettim.

Yazma kısmı itibarıyla otuz küsur yıldır, dizgi, baskı ve yayınlama kısmı itibarıyla yirmi küsur yıldır bu işin içindeyim.

Bu süreçte sadece araştırma görevlisi genç meslektaşlarımdan değil, yaşlı ve kıdemli meslektaşlarımdan azımsanmayacak bir kısmının da bilimsel yazmanın stil kurallarını yeterince bilmediklerine pek çok defa şahit oldum. Zira bunun eğitimini almamışlardı. Her biri hocasından gördüğü stillerde veya somut sorunlar karşısında kendi bulduğu çözümlere göre yazıyordu. Neticede ülkemizde bilimsel yazmanın stili konusunda bir standart oluşmuyordu.

Türkiye'de yazarların önemli bir kısmı, hangi yazı tipinde hangi puntunun kullanılması gerektiğini bilmiyor. Türkiye'de yazarların önemli bir kısmı, 11 punto *Times* ile 11 punto *Arial* yazı tiplerinde harflerin aynı büyüklükte sanıyor. Keza ideal satır arasının yazı tipine göre değiştiğinden de habersiz. Yine Türkiye'de yazarların ezici çoğunluğu, metin içi başlıkların neden sola yaslı asılı paragraf stilinde yazılması gerektiğini bilmiyor. Keza Türkiye'de küçük büyük harfin ne olduğunu bilmeyen yığınla yazar var.

Türkiye'de yazarların hiç de azımsanmayacak bir kısmı, Türkçe metne alıncak yabancı kelimelerin hangi yazı tipi stilinde yazılacağını ve keza vurgunun nasıl yapılacağını bilmiyor. Türkiye'de, vurgu için, italik kullanacakları yerde bold kullanan yazarlar var.

En bilinmeyen konulardan biri de akademik yazmada yaygın olarak kullanılan Latince kelimeler ve kısaltmalar. *Op. cit.*, *et al.*, *cf.*, *e.g.*, *id.*, *viz.* gibi Latince kısaltmaların anlamını bilmeyen ve dolayısıyla bunları kullanamayan pek çok kıdemli yazarımız var. Birakınız bu kısaltmaları, *supra*, *infra*, *passim*, *sic* gibi akademik metinlerin ayrılmaz parçası olan basit Latince kelimeleri bilmeyen pek çok hocamız var.

Türkiye'de yazarların ezici çoğunluğu, adında *de*, *de la*, *von* gibi soyluluk takısı bulunan yabancı yazarların soyadlarının bibliyografya veya dizinde nasıl

yazılacağını ve nasıl sıralanacağını bilmiyor. Benzer sorun Arap yazarların soyadlarının alfabetik sıralanması söz konusu olduğunda da ortaya çıkıyor. Soyadlarında “el (ﺍﻟ)” takısı bulunan yazarların soyadları çoğunlukla bibliyografyada ve dizinde yanlış yazılıyor ve yanlış sıralanıyor. Aynı sorun *ibn*, *ebu*, *bin*, *abd* gibi ibareleri içeren Arapça soyadları için de geçerli.

Türkiye’de bilimsel yazma stilleri konusunda adeta taş devrinde yaşıyoruz.

Sadece işin yazma kısmında değil, yayınlama kısmında da pek çok bilgisizlik ve karışıklık var. Pek çok yayınevi bu işi acemice ve bilgisizce yapıyor. Türkiye’de künye sayfası olmadan yayınlanan kitaplar var. Keza Türkiye’de pek çok yayınevi künye sayfasının kitabın tam olarak neresine konulacağını bilmiyor. Türkiye’de kitaplarda sayfa numaralandırmasının nasıl yapılacağını bilmeyen pek çok yayınevi var. Pek çok yayınevi, en büyükleri dâhil, kitabın “ön kısmı (*front matter*)”ndaki sayfaların Arap rakamıyla değil, Roma rakamıyla numaralandırılması gerektiğinden habersiz. Türkiye’de *recto* ve *verso*’nun ne olduğunu bilmeyen yayıncılar var. Vakıta Türkiye’de *fresh recto* kuralını hayatında duymayan kişiler yayıncılık yapıyor.

İşin baskı kısmında da durum aynı. İleri teknoloji baskı ve ciltleme makinelerine sahip büyük matbaalarımız var. Ne var ki, bu büyük matbaalarımızın önemli bir kısmı, kitaplarda iç kenar boşluklarının dış kenar boşluklarından daha fazla olması gerektiğinden habersiz.

Oysa medenî dünyada bunların her birinin ayrıntılı kuralları var. Bu kuralların bazıları yazarlara, bazıları yayıncılara ve hatta bazıları matbaacılara hitap eder. Bu kuralları bir yandan yazarlar, diğer yandan yayıncılar ve nihayet matbaacılar öğrenirler ve bunlara uyarlar.

Örneğin bu konuda ABD’de *The Chicago Manual of Style* (Chicago, The University of Chicago Press, 17. Baskı, 2017) başlıklı 1146 sayfa uzunluğunda bir kitap vardır. Aynı şekilde İngiltere’de *New Oxford Style Manual* (Oxford, Oxford University Press, 3. Baskı, 2016) başlıklı 928 sayfa uzunluğunda bir kitap vardır. Bu ülkelerde yazarlar, yayıncılar ve matbaacılar bu kitaplarda yer alan kurallara uyarlar.

Türkiye’de ise benzer kitaplar yoktur. Yazar, yayıncı ve matbaacılar bu konularda uymaları gereken kurallar olduğunu ya bilmezler, ya da bu konularda her yazar, her yayıncı ve her matbaacı kendi kuralını kendi bulmaya çalışır.

İşte bu kitap bu eksikliği bir ölçüde de olsa gidermeyi amaçlıyor.

Bu kitapta yazarların kitap yazarken, yayıncıların kitap yayınlarken, matbaacıların kitap basarken uymaları gereken kurallar açıklanıyor ve bu kurallar örnekler üzerinde gösteriliyor.

Bu kitap, bir “bilimsel araştırma kitabı” değil, bir “bilimsel yazma kitabı”dır. Bilimsel araştırma, yazmadan önce gelen bir aşamadır. “Bilimsel araştırma” ayrı bir kitapta incelenmesi gereken başlı başına bir konudur.

Bu kitap, bir “atıf usûlleri kitabı” da değildir. Alıntı ve atıf usûlleri konusu, bilimsel yazma konusuna dâhil olmakla birlikte, öylesine önemli bir konudur ki, ayrıca incelenmesi gerekir. Ben alıntı ve atıf usûllerini gelecekte ayrı bir kitapta incelemeyi plânlıyorum.

* * *

Bu kitap, Türkiye’de, en azından bazı kısımları itibarıyla, türünün ilk örneği bir kitaptır. Hâliyle kitaptaki bazı konular, daha önce başka kitaplarda da incelenmiş konulardır. Ama bu konular itibarıyla dahi, bu kitaptaki inceleme, diğer kitaplardaki incelemeden çok daha geniştir.

* * *

Kitapta incelenen konuların çoğunda yararlanabileceğim Türkçe bir kaynak bulamadım. Kitabı yazarken, pek çok konuda, çoğunlukla, *The Chicago Manual of Style*, *New Oxford Style Manual* ve *Publication Manual of the APA*’dan yararlandım.

Elinizde tuttuğunuz kitabı okurken göreceksiniz ki, bazı bölümlerde bazı konuları açıklarken herhangi bir kaynağa atıfta bulunulmamıştır. Buralarda kendi bilgime, tecrübeme, aklıma ve mantığıma dayandım. Önerdiğim çözümlerin sebebini kendimce açıklamaya çalıştım. Hatta bazı stilistik konularda, sadece aklıma ve mantığıma değil, kendi estetik duyguma güvendim. Yine okurken göreceksiniz ki, bazı yerlerde “bu bana güzel görünmüyor”, “bu göze hoş gelmiyor”, “şöyle olması göze daha güzel gelir” gibi ifadeler vardır. Şüphesiz bana güzel gelen şey, bir başkasına güzel gelmeyebilir. Bu gibi durumlarda yazdıklarım benim kişisel önerilerim olarak görülebilir. Neticede stille ilgili yerleşik uygulamalar da böyle önerilerle başlar.

Yukarıdaki paragrafta yazdıklarımı yadırgayanlar olacaktır. Ama bunda yadırganacak bir şey yok. Elinizde tuttuğunuz kitap İngilizce *manual of style* veya *style manual* denilen tarzda bir “stil kitabı”dır. Bir stilin diğer bir stilden üstünlüğü ispat edilemez; ama bu stillerden biri tutar; diğerleri ise zamanla unutulur. Elinizdeki bu kitap benim önerdiğim stilleri içeren bir “stil kitabı”dır ve umudum önerdiğim bu stillerin Türkiye’de genelde sosyal bilimler, özelde de hukuk alanında zamanla tutmasıdır.

* * *

Maalesef bu kitabın yazılması çok uzun zaman aldı. Kitabı 2013 yılında yazmaya başladım. Ama araya her yıl başka işler girdi ve bu kitabın yazılmasını hep ertelemek zorunda kaldım. Bu kitap hep ikinci plâna itilen kitap oldu. Neticede kitabı sekiz yıl sonra bitirmek nasip oldu.

Kitabın yazılmasının uzun bir zaman almasının yol açtığı pek çok sakınca oldu. Aylar sonra kitaba dönünce nerede kaldığımı, ne yazacağımı hatırlamakta güçlük çektim. Hatta bazı yerleri kısmen tekrar yazdığımı daha sonra fark ettim. Kitapta bu nedenle maalesef bazı tekrarlar ve karışıklıklar oldu. Bunları elden geldiğince gidermeye çalıştım. Ama hâlâ bazı tekrarların ve karışıklıkların bulunması ihtimal dahilindedir.

İyi bir kitap, bir çırpıda, araya başka işler girmeden yazılır. Bu şekilde yazılan kitaplar içerik olarak tutarlıdır ve rahat okunurlar. Pek çok kitabımı bu şekilde yazdım. 2800 sayfalık iki ciltli *İdare Hukuku* kitabımı, araya başka işler girmeden, bir yılda yazdım. Maalesef elinizde tuttuğunuz bu kitabı bu şekilde yazamadım.

Bu kitap bir çırpıda yazılmadığı için, plânı da biraz karışık ve bir ölçüde de sunidir. Plân üzerinde çok uğraştıysam da, plânı tam olarak oturtamadım. 2013 yılından beri ana plânı en az üç defa baştan sona değiştirdim. Belki ilk plânım daha tutarlı ve akıcıydı. Ama zamanla yazdığım bölümleri bu ilk plân dâhilinde vermek mümkün olmadı ve plânı bu amaçla değiştirmek ve genişletmek zorunda kaldım. Bu da plânın iç tutarlılığını zayıflattı.

İyi veya kötü, dağınık veya toplu, kusurlarıyla da olsa, bu kitabı bitirebildiğim için çok mutluyum.

* * *

Kitabın sonuna, dizinden başka, biri İngilizceden Türkçeye, diğeri Türkçeden İngilizceye olmak üzere iki adet “Bilimsel Yazma ve Yayınlama Terimleri Sözlüğü” ekledim. Bu sözlüklerde girdilerin sonunda bu terimlerin bu kitapta geçtiği sayfa numaralarını da gösterdim.

* * *

Bu kitabın yazılması ve yayınlanması sürecinde bana yardımcı olan kişiler oldu. Bunların başında sevgili eşim Ürküş Gözler gelmektedir. Bölümlerin ilk okuyucusu ve eleştiricisi o oldu. Bölümlerin ilk düzeltmesini ve keza baskı öncesi metnin son okumasını da o yaptı. Dizini de birlikte yaptık. Kendisine teşekkür ediyorum.

Her zaman olduğu gibi Sibel Yılmaz Coşkun ve Yahya Berkol Gülgeç, kitabın düzeltilmesi işine fedakarca katıldılar. Onlarca sayfa uzunluğunda bölümleri çok kısa sürelerde okudular ve düzelttiler. Kendilerine teşekkür ediyorum.

Hâliyle kitaptaki hataların ve kusurların sorumluluğu sadece bana aittir.

7 Ocak 2022, K.G. (1. Baskıya Önsöz)